Ч. 108 (11.449). Львів, субота 18. травня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·20 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Паніберизм.

Берлін, 12. V. 1929.

Дня 9. ц. м. отворено святочно еспано-іберійську виставку. Окрім сотень тисяч туземного еспанського населення зіхалося в перших днях травня до Барцельони і Севіллі понад 25.000 чужинців. Уже від місяців ведено по більших центрах цілого світу живу пропаґанду; в Токіо і в Ню-йорку, в Римі й Парижі вас на кожному кроці запрошували величезні мистецькі афіші і проспекти: Відвідуйте ібедо-американську виставку! А всеж таки не є для нікого тайною, що тільки половина обєктів, палат, павільонів та експонатів є більш-менш зріла для публичного оглядання, усяж решта наспіх викінчується. Одначе незакінченість виставки можна сміливо оправдати, бо й матеріял не був легкий до опанування. Духова й матеріяльна культура 110 міліонів людей і 22 еспано-американських держав мала оце бути в Еспанії показана у повноті її історичного й сучасного розвитку, такби сказати: культурна субстанція цілої іберійської раси. А це перевести не так легко.

Знання еспано-іберійського культурного круга у нас не є надзвичайне. Більшість наших західних земель, що довгі десятки літ приналежали до Австрії, є тимсамим втягнена в культурний круг ґерманського і до певної міри англьосаського світа. Щож торкається Наддніпрянщини, то далі Франції й Італії наші культурні звязки звідти не виходили. Тимчасом поза кругами ґерманоромансьских цивілізаційних змагань, які зрештою закінчились катастрофальною війною, росла й розвивалась величезним темпом модерна іберійська культура, особливож в т. зв. Латиноамериці. Вийшовши з материка Еспанії й Портуґалії, вона опанувала цілу південну і середню Америку і коли нині міць та велич Злучених Держав кидає глибокі тіни на Латиноамерику, то тим не менш одна стара велика европейська культура найшла собі ґрунт для нового розвитку скрізь у новім світі, починаючи від Кап Горну й кінчаючи вже на північній мексиканській границі.

„Іберійська раса" є, розуміється, в антропольоґічному змислі цього слова повним нонсенсом. Але зате цей вислів має тим більше оправдання, коли під ним розуміти освідомлення певної культурної, цивілізаційної і передовсім національної спільноти. Коли раніше це поняття не було популярне, коли іберизм не був перед війною загально знаним явищем, то причин для цього треба шукати в площині політичній. Напротязі цілого 19. віку в латинській Америці оформилося 20 ріжних самостійних держав. Усі вони були колись кольоніями Еспанії і Портуґалії і всі вони почували в міру свого розросту щораз більшу охоту політично усамостійнитись і передовсім унезалежнитись від еспанського й портуґальського материка. В огні політичної боротьби за еманципацію повстало почуття спільноти мови і крови. Найперше південно-американські держави мусіли до кінця довести боротьбу за своє державне оформлення, щоб говорити парадоксом — мусіли найперше від себе відірватись, аби потім злучитися в інакших формах знова. Щойно в хвилю, коли колишні еспано-портуґальські кольонії перестали боятись усяких залізань на свої політичні й державні права, тим більшою силою чинилося старе почуття кровної і культурної спільности. Негамований уже ніякими внутрішніми політичними моментами іберизм тим сильніше ділає як велика сполучуюча сила.

Колиб хотіти пошукати хочби віддалених анальоґій, то сучасний іберійський рух пригадує до певної міри славянофільство. Воно моглоб мати як певний культурний універсалістичний елемент своє значіння, колиб не те, що саму цю ідею як таку скомпромітувала політика царизму. Передпосилкою для витворення активної культурної славянської спільноти було державне усамостійнення славянських народів. Тимчасом славянофільство скоро замінилося в панславізм, і то панславізм московської марки. Його найвищим оформленням була славнозвісна теза Пушкіна, що всі славянські ріки мали злитися в русскім морі, не тільки культурно, але й політично. І саме в тій точці бачимо діяметральну ріжницю поміж славянством та іберизмом. Іберизм зумів упоратися з унітарними політичними перешкодами. Всі іберійські народи осягнули свою політичну самостійність. З тим більшою радістю вони признаються до свого походження, тим більше запалу вони нині присвячують плеканню старої іберійської культури.

Найцікавіше у всьому тому є факт, що іберизм як певний культурний принціп, як почуття кровної і лінґвістичної спільноти, нині набирає в себе щораз більше *політичних унітарних рис* і в тих перспективах можнаб говорити про повстання і зріст політичного іберизму. Цей іберійський політичний унітаризм, який тут і там виявляється в дуже оригінальних формах, не приходить згори, не є накидуваний силою, але виростає з низів, цілком зрештою спонтанно і добровільно. Розгадка цієї проблеми лежить перш за все в наслідках великої війни. З одного боку старий материк, тобто Еспанія і Портуґалія, не находячи збуту для своїх культурних і економічних енерґій в повоєнній, виснаженій Европі, мимоволі повертається обличем до Латиноамерики. Це тим більше, що старий край не находить теж щастя в непевних африканських кольоніях. З другогож боку супрематія Злучених Держав зросла після війни так далеко, що паніберизм, отже тенденція латино-американських держав до політичної й економічної самооборони, мусіла прийти сама по собі. Так старий край і нові іберійські держави стрінулись на половині дороги. Заговорила кров. Паніберизм зробився нині не тільки культурною, але й уже до певної міри навіть новою політичною дійсністю.

Сучасна еспано-американська виставка є найновішим висловом тих обєднюючих паніберійських культурних і політичних тенденцій. Вона не є ізольованим явищем, але позначує і донині закінчує цілу низку дуже знаменних актів, із яких приходиться на цьому місці назвати бодай важніші.

Центральною точкою, в якій організаційно оформлюються ті тенденції, є *„Уніон Іберо-Амерікана"*. Є це дуже впливова й сильно поширена організація, яка охоплює всі 22 еспано-іберійські держави. Вона повстала ще далеко до вибуху великої війни і вже в 1892 році 12. жовтня скликує *перший паніберійський конгрес* в Мадриді з нагоди 400-ліття відкриття Америки. На цьому конґресі зроблено підрахунок всього того, які іберійська раса дала вклади у відкриття й розбудову нового світа. День 12. жовтня, отже день відкриття Америки Колюмбом, підносить Чіле в 1911 р. до висоти національного свята, а в дальших десятьох роках цей день робиться святом іберійської раси (fiesta de la raza), яке не має в цілім сучаснім світі ніякої анальоґії. 110 міліонів людей в 22 державах святкує цей день як найцінніший в році. В 1898 р. Злучені Держави окупують решту еспанських кольоніяльних посілостей, отжеж Кубу, Порторіко і Филипини. *Другий паніберійський конгрес в 1900 р.* був уже першою політичною паніберійською конференцією, на икій оголошено світові, що ніяких глибших політичних непорозумінь внутрі іберійської раси нема, що іберійська раса почуває себе великою єдністю і що спільнота мови і крови є тою базою, на якій іберійські держави завжди найдуть можливости політичного порозуміння. 3. паніберійський конгрес відбувся в 1925 р. в Коімбрі в Портуґалії. Ще в 1920 р. заключено поміж іберійськими державами почтову конвенцію, якою встановлено одно порто для почтових посилок серед усіх іберійських держав, подібно, як це є в британськім державнім союзі. Дрібний рис, але він добре характеризує атмосферу. **Federación Universitana Hispano-Americana** подбала за зрівняння й одноправність академічних дипльомів у цілім іберійськім світі. Всі великі латино-американські часописи тримають знавців еспанської мови, аби дбати про її чистоту на американськім ґрунті. Щораз сильніше лунає клич за переведення колективної націоналізації індустрії в цілій Латиноамериці. Мексик приймає закон, яким надає без труднощів право горожанства всім бажаючим, оскільки вони походять з котроїсь із 21 держав іберійського світа. Особливож молода сучасна еспано-американська інтеліґенція з великим запалом пропагує ідею паніберизму. Все це покищо дрібні факти, але вони дуже повчаючі і можливо, що вони знаменують майбутній політичний розвиток дуже далекосяжного значіння.

Зенон Пеленський.

Розбірка православної церкви в Київці.

„Воскресное Чтеніе" (орган правосл. митрополії) подає, що в дні 21. березня ц. р. у Київці, більського повіту, явилася саперна компанія 34 пішого полку і приступила до розбірки православної церкви. Ця церква була побудована перед війною й ушкоджена гарматніми стрільнами. Після війни церкву зачинено на приказ польської адміністративної влади. Заходи населення і духовних чинників в напрямі переведення ремонту і відчинення церкви не дали ніяких наслідків. Розпорядок про розбірку церкви в Київці видало люблинське воєвідство, не повідомивши про те церковної влади.

Підчас розбірки населення пробувало ставити опір, одначе військо й поліція відсунули православних, декого з них потягнувши до відповідальности за опір владі.

Всі заходи у влади в напрямі припинення розбірки не дали наслідків. Розбірку церкви доведено недавно до кінця, продавши частину матеріялу приватним особам. Величавий іконостас київецької церкви сильно ушкоджений.

„Воскр. Чтеніе" зазначує вкінці, що

„деякі особи, що переводили розбірку, з між ними — на жаль — і офіцери поширювали серед православного населення поголоски, немов-то церковна влада продала київецьку церкву на матеріял і немов-то розбірку переводиться на основі згоди митрополита".

Злучені Держави і справа війни.

Конгрес Злучених Держав почав розглядати проект закону, який дає президентові на випадок війни право покликати до війська мужчин у віці від 18 до 45 літ.

Мовчазні роковини.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 14. травня 1929.

Рівно три роки тому сповивали Варшаву облаки тріскаючих набоїв, оклики наступаючих і зойки вмираючих. Три роки тому йшов у Варшаві рішаючий для цілої Польщі крівавий бій за нову систему влади й за саму владу. Революція побідила, законні правителі були скинені, на їхнє місце прийшли творці перевороту й їхні вибранці. Вони правлять і нині, оперті все ще на силу, яка їх висунула, на армію, яка три роки тому після трьохдневих змагань таки рішила в користь бойовників за нову еру в житті держави. Здавалось би, що дні, в яких стався отой історичний „травневий переворот", повинні бути врочисто святковані побідним „травневим табором". — коли й не так голосно, як нпр. щорічно святкована є в Рад. Союзі жовтнева революція чи в Італії роковини походу Муссолінія на Рим, чи роковини диктатури Прімо де Рівери, — то в усякому разі — бодай якоюсь академією, ревією, Богослуженням... Тимчасом побідники гейби забули про роковини їхнього збройного пориву, який дозволив їм чейже розпочати нову сторінку в історії їх батьківщини! Ані чичирк! Єдиною ловнішньою пригадкою, що всетаки три роки тому щось таке сталося, чого не слід і нині забувати, себто щось таке, що реальний слід по собі залишило, — це передові ґазетні статті. Але які й вони бідні! Немає в них захоплення нинішніми роковинами, не видно в них душі ні серця, а видно хіба лише виковання куртуазійного обовязку. Наче невіруюча людина, що минаючи церкву — для пристойности, про людське око, знімає капелюха...

Що й не кажіть: брак усякого зовнішнього відгуку трьохлітніх роковин травневого перевороту в Польщі й надзвичайно сухий та холодний, а щонайбільше — фразеольоґічно натягнений, тон „святочних чисел" санаційної преси, є надзвичайно характеристичним симптомом: і для пануючих сьогодні в цілому польському громадянстві з т. зв. травневим табором включно настроїв і для практичного значіння самого травневого перевороту, чи — вірніше кажучи — для практичного значіння цих трьох літ, які ділять Польщу від тих днів, коли Варшаву сповивали облаки тріскаючих набоїв.

Ось глядіть:

Під датою 24. квітня 1929 року радила політична еманація травневого перевороту — еліта травневого табору — парляментарний клюб „Безпартійного Бльоку" — і ухвалила таке: *„...мусимо виступити з цілою енерґією, до якої ми здібні. Протягом цих двох місяців (травень і червень) партійництво мусить розвалитися. Мусимо поставити проблему конституції. Конституція мусить бути рішена... Партії оборонилися від розламів і розбити їх нам не вдалося... Мусимо піти в нашій тактиці з більше нагальним і рішучим наступом проти партій і з вияснениям громадянству потреби зміни конституції..."* (З „тайних вказівок Б. Б., довірочний друк ч. 1431/29/1., за „Ґаз. Варш." з 9. ц. м.) Якже це так, чи це справді аж три роки минули від проголошення *побідною* революцією гасла боротьби проти партій і зміни конституції, — коли нині ще говориться такі речі?!

А 9-го травня 1929-го року марш. Пілсудський, — уже не з тихого заточення у Сулеювку, а з бельведерської палати, — складав заяву, що треба було запечатати всі акти уступаючого високого військового достойника, щоби дати науку для

„введення в державі більше чесних і етичних методів життя",

бо — мовляв —

„держава... подобає мало що не на публичний дім і то банкротуючий, з якого кожен виносить, що хоче, та скриває, стверджуючи, що там мешкає якийсь великий стид".

Гаразд, ми чули подібні признання три роки тому, чули що „забагато неправедности діється" — і згоджувалися, що справді задля чистки авгієвої стайні треба було революції. Алеж, пробіг, нині минає уже три роки від того часу!...

101% санаційний „Курєр Поранни", у святочнім" статті „В треті роковини державного перелому" (з 14. ц. м.), у трьох четвертинах займається кадилом, а тільки наприкінці підводить підсумки конкретних вислідів трьохлітнього перелому:

„Вислід проби сил привернув державі спокій, тріекість системи влади, перевагу мотивів державного інтересу над грою партійних еґоізмів, та умови, відповідні для творчої і орґанізаційної праці".

Але навіть, коли би ми не хотіли сумніватися у те, що автор вірить у всі ці „правди", мусимо сумніватися у дальші його виводи, що геть перекреслюють попередні. Отже:

„(вислід проби сил) не усунув ще всіх труднощів і небезпек, головнож не відібрав надії на реванж поконаної перед роками сторони, а нині скріпленої союзом з тими чинниками, які тоді стояли по стороні перелому... Всі зусилля скоординування праці уряду з соймом досіль зійшли на нівець. Праця над реформою конституції не посунулася ані на крок наперед. Це дає причину до поважних турбот про дальший уклад внутрішнього життя..."

Таке кажуть і в своїй щирости признають верхи побідного травневого табору. Річ ясна, що голоси опозиції, табору протилежного, ще-де яскравіше представляють нинішній стан, стан після трьох літ варшавського перевороту. Отже центральний орґан ендеків, „Ґаз. Варшавска", в самі роковини (14. ц. м.) на марґінесі останнього зїзду „Стшельца" заявляє:

Є незаперечним фактом, що внутрішні непорозуміння серед санації стають щораз яскравіші та обхоплюють навіть ряди найбільше віддані й вірні.

Це торкається орґанізації Стшельца. Але-ж бо в тому самому числі „Ґаз. Варш." є цитати з військового (несанаційного) „Шаньца", в яких автор плаче на упадок усяких авторитетів взагалі та зокрема — авторитету армії в очах польського громадянства. Може ці голоси й переборщені, може вони й випливають із почувань злоби й зависти, а проте — всетаки вони лунають, лунають у треті роковини перевороту, того перевороту, що був ведений саме в імя усунення усіх тих гріхів!

Чи треба сягати до голосів найбільше радикальних? Алеж бо той найбільше радикальний „Роботнік" — цеж союзник із перед трьох літ! І нині, в 3-ті роковини цього союзу, він кличе („На народини мами", з 14. ц. м.):

„...Вже важко витримати. Прилюдна опінія, опінія робітничих мас, щораз голосніше домагається скорочення цієї „чесної і моральної" праці „моральної санації". Домагається терпеливо і терпеливо ще чекає"...

Не маємо жадних сумнівів, що довго-довго прийдеться польським пепесам „терпеливо" чекати. Але теж не маємо сумнівів щодо причин такого мовчазного святкування санацією трьохліття своїх народин. Мовчазні роковини — бо іншими бути не можуть.

І. Кедрин.

Довкола пімсти-анатеми.

Поклик-заява на дверях володимирського собору. — Нарада громадсько-церковних діячів. — „Наше Братство".

У великодну неділю на дверях володимирського православного собору вивішено поклик з протестом проти поведінки й ділання митр. Дениса, головно проти відлучення від церкви д-ра Річинського.

В кінцевій частині поклику зазначується, що відтепер „признається верховну владу тільки того престолу, до якого віддавна належала наша православна церква згідно з постановою оо. Картаґінського Собору" (прав. 131).

Напротязі поВеликодного тижня у волинських містах відбулися наради українських громадсько-церковних діячів у звязку з анатемою-пімстою митр. Дениса. Небавом має відбутися загальне зібрання українських громадсько-церковних діячів, присвячене розглядові цілої низки питань, звязаних з православною церквою на українських землях і політикою української консисторії.

З кінцем квітня (30. м. м.) вийшов у Володимирі новий український громадсько-церковний журнал „Наше Братство" під редакцією д-ра Річинського. Перший випуск того журналу сконфіскований за „ворожий тон" у відношенні до церковної влади.

В. ПАНЕЙКО.

Синьо-жовті стяги.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, початок травня 1929.

I.

Синьо-жовті стяги мають по Парижі: на високих щоглах, на перехрестях великих вулиць, на площах, перед державними будинками, перед усіми музеями. Колише ними холодний вітер, у весняному повітрі, під несміливими проміннями припізненого цьогорічного сонця.

— Глядіть, українські прапори! — здивовано викликує колишній старшина нашої армії, свіжий гість у Парижі.

— О, ні, — відповідає йому другий старшина, паризький старожил. — Дивіть, це-ж синій стяг, перерізаний жовтим хрестом. Це шведські барви.

Воно й справді так. Це шведські стяги, а розміщено їх оце так щедро по цілому городі тому, що від десятка днів є тут вистава шведського мистецтва — це в честь мистецтва цього і в честь шведських гостей, які виставу цю тут улаштували.

Властиво, то це навіть не одна вистава, а дві, окремі. В Люврі вистава шведського мистецтва старого, до 1880 року, а вистава новітнього, від 1880 року, мистецтва — в одній з двох виратуваних від пожару 1871 року будівель старої королівської палати Твілеріїв, кілька десятків кроків від того місця, де колись відогрались найважніші акти Великої Революції — Національне Зібрання, Конвент, то-що, де гремів Дантон, де невмолимо сичав Робеспєр, де розпочався Девятий Термідора, і — кудою тепер їздять безконечним шнуром автобуси і автомобілі, промощеною Наполеоном I. величавою вулицею Ріволі...

Всі ті місця сьогодні омаєні жовто-синіми барвами — шведськими.

II.

В неділі ціни вступу на ці виставки нижчі ніж у будні, і вибралися ми на новітню виставу передостанньої неділі, на старинну — останньої. Перейшли всіми салями, попри всі предмети, раз і другий, спинились трохи довше над деякими предметами, задержалися при вході і виході кожної салі, щоб одним поглядом обняти всі барви і тони, силкуючись дихнути загальною атмосферою того шведського мистецтва, і вийшли — чому не признатися? — з обоїх вистав без особливого не то захоплення, а то й навіть вдоволення.

Чому це невдоволення?

Навіть не тому, що серед шведських мистців, старих і нових, тоб-то серед шведських малярів і різьбарів, нема ні одної зорі першої величини, ні одного Мікелянджеля, ні одного Рембрандта: наш брат не має ніяких претенсій ні на знавця мистецтва, ні на специяліста в історії чи критиці мистецтва, і буває, що картина другорядного майстра дає йому хвилини більшої розради ніж загально признані і звеличані архитвори першорядних мистців. І шведська вистава, хоча і позбавлена перших імен, була би вас втішила, може й захопила, якби ви були — чи вільно признатися? — віднайшли в ній бодай частину, бодай відблеск і відгомін тих красок і форм, того сонця і тієї атмосфери, що ними радувалися наші очі за два короткі тижні вашого колишнього гостювання в Швеції, в батьківщині наших Варягів, в країні зелених лісів, синіх озер, русявих дівчат, струнких молодиків, барвистих домівок, веселого сонця, ясних, уже майже полярних, ночей.

На обох виставах ви шукали за тими шведськими картинами, які залишилися були у вашій памяти після одної короткої та незабутньої гостини в тій країні, та, на жаль, ні настроїв тих, ні атмосфери тієї там не знайшли. Знайшли там сотні образів і різьб переважно французької, почасти й німецької манери, але „Швеції", яка залишилася у вашій голові і у ваших нервах, з подорожі зперед 12 років ви там не знайшли.

Розчарувались, ще одно. А винуваті в цьому шведські мистці, які чомусь видавалися вам замало шведськими, — чи винуваті таки ваші ілюзії? Може одно, може друге, а може одно і друге нараз.

III.

Річ можлива, що шведські спогади у нашого брата тим ясніші, тим барвніші, тим живіші і тим більше обкутані атмосферою ілюзій, що та наша подорож була звязана з одним з періодичних підйомів української національно-державної будови, якою живилися ми в 17, 18 і дальших кількох роках нашого століття.

Був липень 1917 року. Вже від місяців розкладалася Росія під руками і під промовами всяких тимчасових Керенських. Підіймалася Україна. Стокгольм (не „Штокгольм") стягав до себе всіх зацікавлених у долі Росії, України, війни, мира. Від кількох місяців ми стукали до послів Костя Левицького і Миколи Василька, щоби через Стокгольм звязатися з російською Україною, з проф. Грушевським, з провідниками Центральної Ради. Нарешті, в липні все було готове: згоди

На рідношкільні теми.

Ще в справі зміни статута.

(Стаття з рідношкільних кол.)

Новий статут „Рідної Школи" має на меті: 1) поширити круг ділання товариства на територію **цілої** польської держави; 2) здецентралізувати його діяльність при помочі кружків і повітових союзів кружків, полишаючи тільки засадниче ведення шкільних, виховних і видавничих справ централі.

Відповідно до цеї зміненої поширеної мети треба зреформувати загальний зїзд Товариства. По статутові, який досі обовязує, має загальний зїзд **репрезентативний** характер: **кожний** Кружок „Рідної Школи" має право вислати на загальний зїзд означену статутом скількість делегатів. А що число кружків раз-враз росте, тож показалася конечна потреба реформи дотепершнього репрезентативного загального зїзду, який складаючися з кількох соток делегатів, виключає можність доцільних річевих нарад на рідношкільні теми. Тому новий статут, який, поширюючи круг ділання „Рідної Школи" на територію цілої держави і рахуючися тим самим з недалеким значним зростом членів, кружків і повітових союзів кружків, реформує репрезентативний характер загального зїзду Товариства в той спосіб, що делегатів висилатиме не **кожний** кружок, як досі, але **кожний** повітовий союз кружків,, згл. кружок, наділений правами повітового союза кружків.

Аритметика, яку подав в „Ділі" з тої нагоди дописувач, є доволі наївна, а до того крайно тенденційна. Хто бодай трохи обізнаний з організацією товариства, той добре знає, що **кожний** кружок „Рідної Школи", який має бодай 10 членів, має вже право вибору **одного** делеґата тепер на загальний зїзд, а по новому статуту матиме право такожож вибору на загальні збори повітового союзу кружків. Тому шабльонове ділення числа членів товариства на 50 чи на 2000 тут ні при чому.

Що **досі** кількість повітових союзів кружків є дійсно невеличка — це для справи нової репрезентаційної системи загального зїзду зовсім неважне, бо по новому статуті по **всіх** повітах повстануть союзи, згл. кружки, наділені правами повітових союзів кружків, а як тоді **кожний** повітовий союз вишле бодай по **одному** делегатові, то вже загальний зїзд матиме значне число **поважних** членів, які вестимуть спокійні річеві наради.

Справа настановлення дирекції вимагає ширшого обговорення, тому тут її не порушуємо. Вона й без того знайде свій відгомін на найближчому загальному зїзді 20. травня при дискусії над новим статутом.

Одно тільки можемо напевно сказати, що редактори нового статута рахувалися в тій справі **також з фінансовою спроможністю „Рідної Школи"**.

Буковина.

„Українська небезпека"

„Нямул Романеск", орган проф. Йорґи, повідомляє, що з Буковини наспівають страшні вісти. „Рутени" на півночі Буковини, перейняті антинаціональними й антиромунськими ідеями, допускаються агресивних акцій. Вони бють ромунських священиків і сміються з ромунської мови. Їх ворожий настрій прибирає небезпечну форму. Вони говорять явно про створення східно-української республики (?!) і відносяться з погордою до держави, основаної Стефаном Великим... Вказавши осьтак на „українську небезпеку", ромунський патріотичний орган взиває ромунські громадські і державні чинники до репресій проти українців. Так якби українське населення в Ромунії не жило під обухом нечуваних репресій вже цілих 10 літ!

З концертової салі.

Дня 9. ц. м. відбувся в Чернівцях концерт українського співака-баритона *Омеляна Гишки* до спілки з вірменським тенором *Богданом Ассатуріяном*, відомим і у нас зі своїх виступів у міській опері. Концерт пройшов з великим мистецьким успіхом і дав богато насолоди зібраній публиці. Дохід з концерту пішов на продовжування студій п. Ом. Гишки. Акомпаніювала п-ні *Галя Василашко*. (Довідуємося, що п. Гишка думає приїхати на кілька концертів до Галичини). — Дня 2. червня ц. р. відбудеться в Чернівцях заходом т-ва „Буковинський Кобзар" концерт в память Миколи Лисенка.

Безпартійний тижневик у Москві.

З днем 11. ц. м. почав появлятися у Москві безпартійний тижневик, але на німецькій мові, під назвою *„Москауер Рундшау"* (Московський Огляд). Редаґує його Отто Поль. У вступній статейці „Цум Ґеляйт" підкреслюється безпартійний характер тижневика, якого завданням є обєктивно і всесторонно ознайомити німецьких читачів з „життям, творчістю і змаганнями СРСР. Про рад. Союз говориться там, як про „політикоісторичний факт". Викреслити його з життя культурного людства — це утопія.

Поруч інших статтей (часто полемічного характеру) зустрічаємо там також опрокинення поширених у польській пресі відомостей, немов то німецький посол у Москві Ф. Дірксен — з нагоди недавнього побуту англійської делеґації — запротестував перед комісарем торґу і промислу Мікояном проти допущення анґлійського капіталу на Україну, бо — мовляв — Україна находиться в сфері німецьких економічних впливів.

Протирадянський рух у Бухарі та Афганістані.

З Москви повідомляють, що хан Габібула, який перебуває в Кабулі, мав нараду з провідниками мусулманської протирадянської іміграції, а також з представниками „басмачів" (великих земельних власників, що в радянській Бухарі стратили свої маєтки). На нараді вироблено плян війни проти Радянського Союзу. До Ташкенту прибув командант середньо-азійської групи радянських військ Дибенко для організації оборони на випадок нападу басмачів.

Народній комісаріят закордонних справ у Москві видав бюлетень, в якому зазначує, що на радянсько-афганській границі витворилося непевне та грізне становище. Після скинення короля Аманули в Афганістані утворили ся чисельні відділи, які мають на меті повалити радянську владу в бухарській радянській республиці. Ці відділи працюють під проводом теперішнього короля Афганістану Габібули. З огляду на це, радянський уряд вислав поважні сили на радянсько-афганську границю.

З життя наших установ.

Звіт з діяльности Т-ва Прихильників Освіти у Львові за час від 17. березня 1927 до 15. травня 1929 р.

Приступаючи до праці, Товариство Прихильників Освіти у Львові мусіло в першій мірі звернути увагу на добуття фондів, щоби при їх помочі зреалізувати завдання Товариства. До цього здобуття фондів обмежувалася майже вся діяльність Товариства від самого його початку, тимбільше, що кожного року виринали все нові вимоги, які Товариство мусіло заспокоювати. Добуття фондів пішло у двох напрямках: 1) притягнення якнайбільше членів до Товариства, які піддержувалиб постійно Товариство своїми вкладками і 2) збірок на студентський фонд, прм. в часі „Місяця Студента", або спеціяльних акцій, прим. збірки на „Фонд направи Акад. Дому". Товариству передали свої довжні скрипти: Товариство українських техніків „Основа" в Данціґу і Центральний Союз Українського Студентства в Празі, які з давніми студентськими позичками стануть у майбутньому підставою для постійних приходів Товариства. Аби не було роздріблення в самодопомоговій акції для студентства, Товариство по порозумінню зі студентськими товариствами сцентралізувало всю допомогову і збіркову акцію для студентства в своїх руках, опріч збіркової акції українських техніків на будову Технічного Дому у Львові.

Для збирання вкладок від членів Товариства у Львові принято окремого курсора. За час від 17. березня 1927 р. до 12. травня ц. р. вписалося в члени Товариства 356 громадян і 318 студентів. У допомічні члени Товариства (одноразова вкладка: 120 золотих) вписалося одинацять у-

---

на подорож, і білети, і пашпорт, і поручаючі листи. Через Відень, Ціріх, Берн, Мюнхен, Берлін, через старославянський острів Руґію і Балтик, ми подалися в Швецію. З виголодженої Австрії і Німеччини — в обильну і ситу Швецію. З держав безконечних заборон і шикан военної адміністрації — в свобідну, невтральну, военними злиднями не торкану, щасливу країну. З сірого бруду, який в третьому році війни вже налягав навіть на німецькі вагони, в блескучо-чистий шведський корабель, у невидано й неймовірно чистенькі вози шведської залізниці. З тупої пригноблености тодішнього Львова, Відня, Берліна — у веселий, щасливий, літним сонцем осяяний край. Тай з якими безмірними надіями на близький мир з Росією, з якою вірою в розклад Росії на автономні й самоуправні части, надією на українську державу в складі великої федерації...

Тай — на визволення рідної Галичини з вікового австрійського визиску, з вікового виснажування, приниження!

Все те, ті надії і ілюзії, те сонце і ті барви, незримими асоціяціями повязалися в одно, в душі мандрівника, і чи дивно, що тепер він не може віднайти на виставах шведського мистецтва в Парижі — ні краси, ні сонця, ні радощів, ні надійности тієї „Швеції" з липня 1917 року?

IV.

Не ждіть тут звідомлення зі стріч і розмов, переведених тоді в Стокгольмі зі шведами, з німцями, з австрійцями, росіянами й українцями з обох боків Збруча: сьогодні все те — пара, і ніщо більше. Одну тільки подробицю все таки хочеться тут пригадати: що в розмовах з представником Центральної Ради ми палко настапали на тому, щоб Україна використала весь свій вплив у тимчасовому російському урядові на те, щоб у мирі, якого треба було конче центральним державам, відорвати Східну Галичину від Австрії і прилучити її до України в складі відновленої і на автономних засадах перебудованої „Росії". Роблячи це, ми де-де переступали правди політичної віри, визнаваної тоді пок. послом Васильком і віри в Австрію і в нашу при Австрії будуччину. Одначе не до Василька і його австр. льояльности нам тоді вже було! А припечатав ту нашу програму, те наше благання визволення з австрійських кліщів — наш довгий лист до проф. М. Грушевського, висланий тоді зі Стокгольму в Київ: ради всього святого робіть усе можливе, щоб нас, нашу нещасну, виголоджену, виснажену, висмоктану галицьку землю вирвати з смертних обіймів австрійської адміністрації тай прилучити її до України, хочби навіть в рямках Росії. То був тон наших розмов, то був крик нашого листовного благання до Київа.

„Москвофільство" — каже один з мемуаристів того часу. Ні — треба відповісти. Ніякого москвофільства, тоб-то якоїсь особливої любови до Росії, до її культури, її віри, її мови й племени в нас ніколи не було, ні тоді, ні пізніше. Неначе день над віччю, ми завжди воліли би були англьо-саксонські культурні впливи, і французькі, навіть німецькі в деяких ділянках продукційної творчости, над впливи Росії й російського духа, духа києво-московської візантійщини. Одначе що з того? Географічного розміщення і сусідства народів бажаннями, хочби найпобожнішими і найбільш раціональними, не зміниш, і хоча ми і воліли-б сусідствувати з англійцями, французами чи навіть німцями, то таки мусимо сусідувати з росіянами і брати участь у нашій різній візантійській спадщині!

А крім того! то інший, як тільки Росія могла тоді (1917 рік!) визволити тіснішу нашу Батьківщину з вікового ярма? Зі систематичного винищування нашого племени. Доволі було тільки поглянути на українських селян з одного і другого боку Збруча. Ви бачили з одного боку звироднілих майже карликоватих селян, висмоктуваних віками австрійською адміністрацією, які мясо їдять тільки раз у рік, молоко пють майже тільки немовлятами, масло роблять тільки для продажі на податки, а живляться від століть капустою і бараболянкою. Від століть, від століть! Австрійська неволя виродила навіть фізично расу нашу. А подивилися ви по другому боці Збруча, на рідних братів і сестер нашого австрійського виголодженого раба: рослі, буйні, на молоках і медах розжиті селяни і жінки українські. Ви порівняли результати обоїх неволь: австрійської тут, російської там і сказали собі: **Primum vivere deinde philosophare!** В кого жива кров у жилах, з того ще вийдуть люди, при змінених обставинах. Але в кого картопляна юшка в жилах і сунах. Але в кого картопляна юшка в жилах і сухотн в грудях від вікового недоїдання, над тим похилиться загин фізичний і смерть національна. — Ось такі ми грішні думки думали, на синьо-жовті шведські барви в Парижі дивлячись...

Шановна Редакція „Діла" не погоджується з нами?*) Все таки прохаємо пропустити ці уваги і адже сьогодні, року божого 1929, значіння їх виключно тільки і чисто історичне.

---

*) Від Редакції: У відповідь на це питання зазначуємо, що з приватними споминами не можемо ні погоджуватись ні не погоджуватись! Інша річ — політично-фільософічні міркування Шан. Кореспондента на тлі тих спо[illegible]

українських установ та осіб. Разом з членських вкладок вплинуло 5.540.45 золотих.

Допомогову діяльність Товариства для студентства можна означити 1) як колективну допомогу (студ. товариствам та установам) і 2) матеріяльну допомогу поодиноким студентам. Товариство входило через своїх представників до Комітету Академічного Дому, через який спільно з представниками Наукового Товариства ім. Шевченка заряджувало Академічним Домом. В Акад. Домі дістає мешкання 140 студентів. У 1927/28 р. Т. П. О. оплачувало трицятьдвом студентам мешкання в Акад. Домі чи то в цілости чи в половині. Товариство сплачує гіпотечні рати за Акад. Дім; досі сплатило пять залеглих рат на заг. суму 2.657.49 золотих. Опріч цього від жовтня м. р. уділює постійно субвенції на видатки Акад. Дому. Разом в Акад. Дім (вчисляючи в це й гіпотечні рати) Товариство вложило зол. 7.970.18. Збірка, яку Товариство заініціювало по листопадових подіях на „Фонд направи Академічного Дому“, принесла зол. 2.158.98.

Студентським товариствам та установам Т. П. О. уділило такі субвенції: Студентській Громаді у Львові 1.580 зол., у тому 400 зол. на підмогу для членів, а 1.180 зол. на сплату довгів за харчівню; дешевій харчівні при б. Студ. Громаді у Львові 3.600 зол. на справлення інвентаря, уладження їдальної салі і закупно харчів; мистецькому гуркові „Арс“ при б. Студ. Громаді 382 зол., на будову й уряджения сценки у великій салі Акад. Дому. („Арс“ виступив на цій сцені з виставами двох пєс: „Гріх“ В. Винниченка й „Огні Іванової Ночі“ Зудермана); гуркові україністів при б. Студ. Громаді 100 зол. на закупно книжок для фахової бібліотеки; Товариству студентів-техніків „Основа“ у Львові 100 зол.; Українській Студентській Громаді в Кракові 600 зол. на підмоги для членів і винайми домівки, в якій Громада та всі її рухливі секції моглиб знайти приміщення і яка моглаб стати теж вогнищем для всіх українців, що живуть у Кракові; Цесусові в Празі 300 зол.

Індивідуальної допомоги Товариство уділювало в позичках (довго- і короткоречинцевих), оплатах за харчі в деш. студ. харчівні й оплатах за мешкання в Акад. Домі. 78 студентів у Львові, Кракові, Данціґу, Познані й Вильні одержало позичок на суму зол. 6.470.80, позичок у виді оплат за харчі в деш. студ харчівні у Львові зол. 2.027.35 і позичок в оплатах за мешкання в Акад. Домі на суму зол. 2.029.50. Опріч цього 11 львівських студенток одержало позичок на суму 1.380 зол. і позичок в оплатах за харчі на суму зол. 202.95.

Адміністраційні видатки: уладження канцелярії, приготування збірок, друки, платні й ремунерації урядовців, провізія курсорів — винесли суму 5.646.52 зол.

На фонди Товариства, як ми вже згадали, зложилися крім членських вкладок збірки, датки на Товариство і субвенції поодиноких установ чи осіб. В 1927 році переведено збірку в усіх чотирьох воєвідствах: львівському, тернопільському, станиславівському і волинському. Разом зібрано тоді в часі „Місяця Студента“ зол. 9.133.95. В 1928 році Т. П. О. одержало дозвіл на збірку тільки у львівському і тернопільському воєвідствах і в часі „Місяця Студента“ зібрано зол. 9.986.17; опріч цього вплинули добровільні датки зі Станиславівщини на суму зол. 644.13. Більшими сумами піддержали Товариство такі установи: Народня Гостинниця — Львів, 500 зол., Маслосоюз 250 зол., Кооп. Банк „Дністер“ 100 зол., Добродійний Комітет Львівських Економічних Установ 1600 зол., Львівське Товариство Акційне Броварів 400 зол., Акц. Спілка Буд. Промислу 500 зол., Обєднання — Філядельфія, 1327.24 зол., Українська Стріл. Громада — Канада, 354.80 зол., Маґістрат міста Львова 2.000 зол., українські студенти богословії у Львові 620.60 зол. Разом зі збірок до каси Товариства вплинуло 20.217.51 зол., а з датків і субвенцій 8.675.52 зол.

Виділ Товариства занявся також справою площі під другий Акад. Дім, закупленої студентством ще в 1923 році у Т-ва „Праця“. Тому, що належитість за площу в цілости не була сплачена, а Товариство „Праця“ домагалося тепер за несплачених в 1922—23 р. 500 дол. доплати в сумі 2000 амер. дол., яких Товариство Прихильників Освіти не може тепер заплатити, прийшло до умови між обома товариствами: Товариство „Праця“ зобовязалося вернути Товариству Прих. Освіти вплачені гроші за площу в сумі 1500 амер. умови між обома товариствами: Товариство „Пра- хильників Освіти ужиє цих грошей на створення фонду розбудови істнуючого Акад. Дому.

В пятницю 17. травня ц. р. відбудуться Загальні Збори Товариства Прихильників Освіти. Товариство здаватиме звіт зі своєї діяльности та намічувати дальші шляхи своєї праці. Від заінтересування та співпраці всього громадянства з Товариством Прихильників Освіти залежатиме дальший розвиток Товариства й дальша, більше всестороння його праця.

Лет „Цепеліна“.

Із Фрідріхсгафену повідомляють: Повітряний корабель „Цепелін“ відлетів 16 травня в год. 5.58 в заатлянтійську подорож до Америки. Окруживши Фрідріхсгафен корабель завернув у напрямі Констанції та Базилеї.

На афґансько-більшовицькім кордоні.

Вісти з Туркестану стверджують, що протибільшовицький рух задля відірвання Бухари й реституування Емірату прибрав грізні розміри. Місцеві більшовицькі власти приловили післанця бувш. еміра Бухари Алі хана з листами, адресованими до проводирів поодиноких племен. У листах емір заряджує заг. мобілізацію населення Бухари та заповідає, що вернеться з армією, зорґанізованою в Афґані. Більший відділ повстанців заняв місто Дуічемб, де полонив два більшовицькі полки (?) Повстанці розстріляли всіх старшин разом із командантом бриґади Михайловичем. Прийшли більші воєнні більшовицькі відділи та відбили місто назад, але повстанці вивезли з нього богато муніції.

Шахтів звіт.

Звіт, опрацьований д-ром Шахтом і делеґатом В. Британії Стампом доручили 16. травня делеґатам поодиноких держав, заступлених на конференції для репараційних справ. Звіт основується на першім меморіялі знавців коаліційних держав, але подає також і німецькі застереження. Звіт не наводить цифр предкладаних репар. сплат. До звіту долучений лист д-ра Шахта до голови конференції Йонґа. В листі тім нім. делеґат в імени свого уряду заявляє, що згоджується на новий плян репараційних сплат.

„Заворушення в Дорожеві ?“

Під повищим заголовком „Слово Польске“ повідомляє, нібито в Дорожеві (пов. Самбір) дня 14. травня селяни напали на пятьох членів громадської ради та унеможливили їм допильнувати заборони гнати худобу на пасовиска. З товпи нібито впали два револьверові стріли, з яких один зранив у ногу Гр. Нищака. Поліцаї Андришак і Фітель із пов. команди в Самборі здержали товпу 200 людей. Тогож дня веч. зібралася знову озброєна товпа (?!) і пішла під хату війта. Поліція не могла здержати товпи, в якій були жінки та діти й вистрілила пять разів угору. Так привернули спокій. В звязи з цими подіями поліція арештувала шістьох селян.

Берл. Шов приїде у Польщу ?

„Курєр Червони“ повідомляє з Льондону нібито анґл. драматурґ Бернард Шов вибирається у Варшаву на премієру своєї пєси п. з. „Великий крам“, яку виставить небаром Польський Театр. Пізніше цю пєсу дадуть у Берліні, а щойно у вересні в Льондоні.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·90·50—8·91·00, **канадійський долар** 8·83·00—8·83·50, **чеська корона** 0·26·50—0·27·00, **австрійський шілінг** 1·25·50—1·26·00, **румунська лея** 0·05·00—0·05·50, **французький франк** 0·34·50—0·34·80, **швайцарський франк** 1·71·50—1·72·00, **фунт штерлінгів** 43·50·00—43·80·00, **радянський червінець** 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·35·00—36·60·00, 20 франків 33·20·00—33·60·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·80·00, 10 російських рублів 46·00·00—45·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·67·00—0·67·50 5 австрійських корон 3·45·00—3·50·00, австрійський фльорен 1·72·00—1·75·00, російський рубель 2·80·00—2·90·00, копійки за рубель 1·40·00—1·45·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 46·00—47·00, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 25·75—26·25, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 00·00—00·00, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 00·00—00·00, кукурудза румунська 34·50—35·50, бараболя промислова 4·00—4·50 фасоля, біла 90·00—120·00 фасоля кольорова 45·00—50·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох пів-Вікторія 55·00—60·00, горох пільний 40·00—42·00, бобик 31·00—32·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—39·25, сіно солодке краєве прасоване 18·00—22·00, солома прасована 8·00—10·00, гречка 35·50—36·50, льон 74·00—76·00, лубінь синій 26·00—27·00, ріпак озимий 00·00—00·00, мука пшенична 40 прц. 73·00—74·00, мука пшенична 65 прц. 77·00—78·00, мука житна 70 прц. 50·00—52·00, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 19·50—20·00, отруби пшеничні 21·25—21·75, крупи гречані 71·00—73·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 51·00—53·00, ченцак

НОВИНКИ

— **Земельний Банк Гіпотечний С. А. у Львові вул. Підвалля ч. 7.** переносить свої бюра з днем 16. травня ц. р. до власної камениці **при вул. Словацького ч. 14.** Числа телефонів: 75—32, 3—82 і 52—92 (Дирекція) 2020 4—5

— **Заняття „Діла“.** Вчорашне число „Діла“ (107) заняло львівське Ґродське Староство за передову статтю. Це 13-а конфіската нашого орґану в цьому році.

— **Трус у редакції „Українського Слова“ в Яворові.** Дня 14. травня ц. р. відбулася шестигодинна ревізія в редакції „Українського Слова“ і в Евгена Яворовського в Яворові. Чого шукали, не знати. Не знати також, хто їм велів робити ревізію. Забрали „до прочитання“ декілька рукописних статтей, в тім і деякі вже видруковані в „Українському Слові“.

— **Шевченківський концерт** Філії Т-ва „Просвіта“ на повіт Львів відбудеться в неділю 19. травня 1929 в 3-ій попол. в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка. Програма в афішах.

— **Шевченко і польські студенти в Рогатині.** У Рогатині мала йти дня 18., 19. і 20. ц. м. фільма „Тарас Шевченко“ в кіні Аполльо. У середу вечором місцеві польські студенти позривали афіші на місті і повибивали шафки зі зразками фільми. Як зачуваємо, між студентами були також сини одного з високих місцевих польських урядовців. Чи можна уявити собі, щоби якінебудь наші студенти при якійнебудь нагоді знищили фільму з житеписом Міцкевича?

— **Справа Аґатона Добрянського.** Повідомляють нас, що п. Аґатона Добрянського перевезено на днях із золочівської вязниці до Львова, де в дні 6. червня ц. р. відбудеться проти нього судова розправа перед суддями присяглими під замітом гол. зради (§ 58). Боронитиме адв. д-р В. Старосольський.

— **Надія на гарні жнива.** По інформаціям союзу хліборобських організацій виїмково тепла погода останнього тижня направила майже зовсім шкоди, заподіяні хліборобству довгою зимою. В деяких околицях, головно на заході і півд. заході озимина гарна і жнива заповідаються богато краще ніж минулого року. При правильних, добрих умовинах, озимина повинна би вже колоситися, та це не впливає уемно на стан будучого жнива. Якби і далі була гарна погода та часті і теплі дощі, то жнива були би виїмково добрі.

— **Пояснення.** З еміґрантських наддніпрянських кол дістаємо таке пояснення щодо еміґрантських організацій у Львові: „Товариство Допомоги Еміґрантам з Великої України“ **є самостійним** місцевим, допомоговим і культурним товариством, головою якого є нині артист-маляр Ю. Магалевський. Товариство це все користувалося симпатіями й піддержкою українського громадянства. Рік-річно випускає воно календар-альманах „Дніпро“, добре всім знаний. Деякі кола українського громадянства ідентифікують це Т-во з львівською філією „Українського Центрального Комітету“ в Варшаві, тимчасом це дві зовсім окремі і незалежні від себе установи.

— **Шевченківське свято в Брні** (ЧСР) святкувала тамошня українська кольонія дня 27. квітня з такою програмою: вступне слово на тему „Т. Шевченко як пророк нац. України“ мав голова „Української Громади“ п. Андрій Шкварко; п. Ілько Калічак, гімн. учитель, відчитав оригінально оброблений реферат „Шевченко — українській армії“; хор під орудою абсольв. техніки Андрія Шевця відспівав чотири пісні. Три сольові пісні заспівала в супроводі фортепяну п-на інж. хем. Жолківська. Абс. техн. Байко декламував „Сон“, а студ. мед. в Брні п-на Матринчуківна з Ужгороду декламувала „Кавказ“. Зі зібраних добровільних датків при вступі, вислано на „Оселю для письменників“ 200 ч. кор., а 100 ч. кор. на сокільський город у Львові.

— **Самогубства на селі.** У Заліссі (Золочівщина) Гринько Іванців застрілив 25-літню Марію Шевчук і після цього сам себе застрілив. У Головчинцях (Заліщики) на тому самому тлі любовної трагедії 21-літній Микола Смутило стрілив двічі з рушниці до Вікторії Струг, своєї любки, а собі в груди. Як бачимо, нервове життя міст щораз сильніше доходить до сіл, в яких перед війною самогубства і акти розпуки в звязку зі справами серця належали до дуже рідких явищ.

— **Щезають дівчата.** Цими днями в год. 8. вранці пішла у Варшаві до школи 18-літня дівчина і не дійшла до школи ні не вернулась до хати. Після чотирьох днів найшли її запаморочену на залізниці у стані повного нервового розстрою. Минулого місяця, пишуть, було у Варшаві таких 43(!) випадків. Торгівля живим товаром квітне непогано.

— **Ріжні вістки.** У Парижі почався процес проти бувшого міністра скарбу Кльотца

обвинуваченого у фальшуванні векслів. — У Відні відкрили потайне бюро комуністичної пропаганди, яке між іншим організувало постійні подорожі до Москви і назад. — У Лодзі будуть засновані дві фабрики шовку французькими фірмами. — В америк. стейті Тексас при повені ріки Тріміті втопилось 7 осіб. — Біля Байонни (Еспанія) поліція найшла покинену валізу з 80 автоматичними револьверами. — У Ленінграді арештували директора хемічної фабрики Вебера, якого обвинувачують у шпигунстві та хабарництві; він мав, кажуть, приймати з Німеччини кепські вироби, піддержувати звязки з „денікінцями" і брати від німців гроші. — У білостоцькім воєвідстві в Свяцьку має варшавське міністерство здоровля збудувати санаторію для лікування алькоголіків. — Директор зоольогічного саду в Ню Йорку, Снідер, спеціяліст від гадюк і плазунів, помер від укусу гадюки. — Естонська преса стверджує, що один естонець-кравець має 132 роки.

— Боротьба з релігією. Московський уряд має небавком призначити нових інспекторів при школах зі зовсім новою функцією. Вони мають змінити пропаганду для боротьби з релігією в даному окрузі, ввійшовши в близький контакт з товариствами „безбожників". Зваживши, що молодь вихована в атмосфері революції є настроєна на більше бунтарський тон, ніж усяка інша молодь, що також нерадо слухає інспекторів, можна сподіватись, що ця нова пропаганда лише змінить потребу релігійної віри.

— Модерна книжка. Товариство телефонів у Ню Йорку мусіло видати для своїх абонентів підручну книжку. А що список пів міліона прізвищ дійшов би до розмірів тому лексикону, а грубезна книга є мало практична для буденного вжитку, всю цю книжку видрукували мікроскопійним петітом так, що читати її можна лише через мікроскоп. Зате кожний телефон має побільшаючі скла, а телефонна книга не є грубша від більшого шкільного зшитка.

— Жертва рекорду. Віденський танцюрист Боттом-Зачек забажав лаврів придбаних ногами. Рекорд установлений одним американським наслідувачем святого Вита 72 годині танцю, не давав спати Зачекові і він протанцював 50 кілька годин, заки не звалився безсильно на долівку. Публика, що приглядалась його ідіотству, заохочувала його бадьорими вигуками продовжувати свою спробу і він встав, подригав трохи ногами, вкінці відвезли його до шпиталя.

— Музей Дарвіна. Дім, де жив у Льондоні великий творець теорії походження людини від малпи, переміняли на музей, придавши йому точнісько такий-же вигляд як він мав за життя вчeного.

— На-пів тверезий Мексик. Мексиканський уряд підготовляє заборону продажі горілки. Пиво та вино зможуть пити лише дорослі. Утворять державну комісію для боротьби з алькоголем.

— Прийняття до Торговельної Школи Т-ва „Просвіта" у Львові, вул. Корняктів ч. 1. буде почнаючи з новим шкільним роком залежне не тільки від укінчення 7-ої кл. всенародньої або 3-ої кл. середньої школи, але також від зложення **вступного іспиту** з української та німецької мови і рахунків. Тому-то дня 21. травня в 5. год. поп. відкривається в домівці школи підготовчий курс для тих, що мають намір вступити до Торговельної Школи.

— З причини від Товариства охорони дітей независимої, **Тиждень Дитини** перенесений і відбудеться від 2. червня ц. р. до 9. червня ц. р. включно.

— На дохід висилки сьогорічної Вакаційної Оселі відіграють учениці дівочої школи ім. Шевченка сценічний образок п. з. „В чужім пірю" дня 18. ц. м. (а не 15. ц. м., як було хибно оголошено) в год. 5. попол. в салі Лисенка. Вступ за добровільними жертвами. Управа Вакаційної Оселі просить о численну участь. 1-2

Які чоловіки найкращі.

З американських дивоглядів.

Кожна жінка або дівчина, що хоче вийти заміж, бажає звичайно якнайкращого чоловіка. Та як його розпізнати, при відомій фальшивости мущин (так бодай твердять жінки), які чоловіки кращі, а які гірші. Одначе в Америці знайшлася „специялістка" і в цій многоважній для жіночого роду справі. В Злучених Державах таким знавцем є провідниця одного американського національного клюбу вдів та вдівців, пані Неллі Брук в Сінсінаті, яка твердить, що найкращими чоловіками на світі є вдівці. Нема що й казати, це просто геніяльна ідея. Спробуємо її трохи проаналізувати. Коли найкращими чоловіками мали би бути вдівці, то з цього виходить, що не вдівці, чоловіки своїх перших жінок є гіршими чоловіками. А щоденний досвід учить нас, що майже кожна жінка уважає свого першого чоловіка за дуже лихого для неї чоловіка. І щоби лихий чоловік став раптом, бодай потенціяльно добрим чоловіком своєї жінки, треба лише дрібнички — треба щоби його перша жінка вмерла. Так каже аналіза твердження пані Брук, зроблена після мужеської льогіки. Та пані Брук жінка, а жінки взагалі мають свою власну льогіку, а американки зокрема, (а треба знати, що нема на світі більше фальшивого народу, як американці).

Тому пані Брук уаргументовує своє твердження інакше. Вдівець, — каже вона, — є ідеальним чоловіком своєї другої жінки, коли йому здається, що він ніколи не може потішитися від горя, яке завдала йому утрата першої жінки. На думку пані Брук, людина, яка вже була раз жoната і жениться вдруге, цим доказує, як щасливою вона почувала себе в першому подружу й які добрі досвіди мала вона підчас свого першого подружого життя. Незвичайно тяжко згодитися з цим, твердженням пані Брук. Могла його виставити лише американка, яка гадає, що сама її згода на подружє життя з мущиною є чимось в роді благодаті божої.

Далі пані Брук завзято виступає проти тих есимістів, які твердять, нібн друге подружа причиняється до скорочення життя мущин. Вона наводить численні приклади, що друга жінка не має такого фатального впливу на свого чоловіка.

Нарешті шановна предсідателька клюбу вдів та вдівців рішуче виступає проти твердження, нібн мущини воліють білявок. Вона каже, що це є леґендою. І коли справді богато мущин вперше женяться з білявками, то вдівці, які вже мають досвід, воліють чорнявок. Білявки, — авторитативно заявляє пані Брук, — далеко зручніше від чорнявок вміють ловити мущин, одначе мущини, коли мають хоч маленький досвід, всеж таки воліють чесних чорнявок, ніж хитрих білявок.

Як жінка практична й енерґійна, пані Брук не забула і про „бізнес". Вона зорґанізувала клюб, з численними філіями, вдів та вдівців, які хотять заключити нове подружа.

Членами цього клюбу можуть бути лише вдови та вдівці й платять вони 6 долярів річної вкладки. А сама пані Брук грає в клюбі не лише ролю предсідательки, але також незвичайно діяльної свахи. Справи клюбу та її особисті справи йдуть блискуче. Наймолодшим членом цього клюбу є тепер один 20 літній вдовець, а найстаршим — 84 літня вдова, яка не зважаючи на свої літа, се-ж тягнеться до подружих звязків.

З судової салі.

Крісаві події в Батятичах перед судом.

В четвер 16. травня ц. р. переслухувано далі свідків прокуратури. На розправі прийшло знов до прикрого інциденту підчас зізнання одного свідка, батятицького селянина, якого передано в розпорядження слідчого судді.

Зізнання свідків.

Два свідки, поліцаї, Семен Ружніцький і Вінценти Бялік, незаприсяжені обтяжували в дальшій черзі обвинувачених селян і селянок, складаючи цілу вину за кріваві події виключно на цих батятицьких селян. Св. Бялік заперечував, щоби він стріляв окремо до людей зараз по першій остерігаючій сальві і заявляє, що стріляв лише при другій і третій. На доказ своєї правдомовности каже, що перед траґічною подією в дні 11. січня ц. р. мав при собі 20 патронів, а по ній, того самого дня 18. Одначе св. Дмитро Курівець зізнав під присягою, що саме цей свідок стрілив окремо по першій сальві саме біля хати обв. Василя Теслюка, де як показалося, поранено дві обвинувачені селянки і одного обвинуваченого селянина. Далі св. Бялік зізнає, що товпа селян мала дуже кричати. На запит оборони, чи не памятає якихнебудь висловів — заявляє, що він цілком нерозуміє української мови і тому не знає, що селяни кричали.

Опісля зізнавали свідки прокуратури, але вже батятицькі селяни. І так, св. *Василь Білон* під присягою зізнав таке: Свідок чув від людей, що обв. Михайло Лігашевський орґанізував страйк, але цей рільний в осени, а не цей другий з черги. На питання предс. Тертіля, чому зізнав перед слідчим суддею, що обв. Мих. Лігашевський орґанізував також другий страйк, свідок відповідає, що не памятає, чи говорив такі слова до слідчого судді. Знова св. *Петро Шног* стверджив під присягою, що стрінув обв. Костя Данька ще перед школою, віддаленою на 400 кроків від траґічного місця, а не між товпою. Цей обвинувачений нічого зі свідком не говорив, лише сказав, що йде „геть", але куди „геть" — свідок не знає. Далі бачив обв. Івана Курівця (Жабчака) і св. Олексу Петлоха біля церкви, а не між товпою, у віддалені від цього місця біля 800 кроків.

Після того св. *Мих. Росовський* під присягою зізнав: критичного дня зайшов до його стодоли обв. Мих. Лігашевський і сказав такі слова: „селяни хочуть вийти за село, щоби чужих фірманів не пустити через село". Тоді предс. відчитав йому його зізнання перед слід. суддею, де свідок зізнавав так: обв. Мих. Лігашевський сказав: „Ходім за село скинемо дерево". Свідок заперечує і каже, що обв. М. Лігашевський таких слів не говорив і він так не зізнавав перед слідчим суддею. Тому прок. Пехе, просить, щоби трибунал приноровив до цього свідка припис § 277. к. п. Цьому внескові спротивився обор. д-р Стефанович, бо це межувалоб з теророизуванням свідка. Прок. Пехе реплікував а предс. Тертіль порішив віддати свідка до розпорядимости слід. судді. Далі зізнавав ще св. *Олекса Петло*, що він бачив обв. Івана Курівця біля хати жида Мехля, а обв. Костя Данька на дорозі як він вже вертав до дому. Вкінці зізнавав св. Йосиф Складнік, селянин з Бапева, який критичного дня віз дерево через село Батятичі. Цей свідок (поляк) обтяжував також своїми зізнаннями обвинувачених.

На тому перервано розправу до пятниці.

Дописи.

ТЕРНОПІЛЬ. (Свято в честь Шевченка.) Дня 26. квітня ц. р. звеличала молодь обох тернопільських українських ґімназій, себто приватної жіночої ґімназії УПТ і державної мужеської, память Шевченка святочним концертом, який на довго залишиться в споминах тернопільського громадянства. По мистецьки дібрана та відповідно уложена, обильна програма притягнула чимало гостей. Концерт увінчався надзвичайно гарним успіхом, бо всі, хто брав будь-яку участь у влаштуванні цього свята, доложили богато сил та старання, щоб гідно вшанувати Прометея України. Вступне слово, виголошене проф. Цебушником, заінавгурувало це свято, а реферат уч. 7-ої кл. Стецюка, опрацьований солідно й джерельно, був влучним його доповненням. Відтак слідували вокально-музичні продукції — одна за одною без зайвих перерв та довших павз. Все точно, акуратно, солідно. Всюди взірцевий порядок. На хорові продукції зложились виступи хорів мішаних, жіночих та мужеських. Всі виконані удатно та з повним зрозумінням. Напр. слухаючи „Гамалію" Лисенка на міш. хор, будились у нас спомини нашої минувшини, а перед очима виринали одна по другій історично-побутові картини. Рівнож уривок з опери Лисенка „Утопленна" („Туман хвилями лягає") в супроводі фортепяну виконано вельми удачно. Також „Заповіт" Вербицького з барітоновим сольом у виконанні уч. 8-ої кл. Білинського відспівано зі щирим пієтизмом та зрозумінням. Незвичайно милою атракцією була поява на сцені жіночого хору ґімназії УПТ., що виконав Шевченкову „Калину". Хор зробив добре враження своїм зовнішнім виглядом, а передовсім гарно дібраним голосовим матеріялом. Рівнож і мужеські хори під управою уч. 8-ої кл. Дворажівського співали дуже справно. Добрий вишкіл, зіспівання, виразна дикція, а передовсім дисципліна — це характеристичні ознаки цього хору. Своїм виступом хор зеднав собі зразу симпатії публики, яка безперестанними оплесками змушувала його до наддатків. Особливо гарно випали у виконанні цього хору Ніжанковського „Золоті зорі" та Нішинського „Закувала та сива зазуля". Не менш удачні були також сольові виступи. Дуже гарне враження викликала уч. 8-ої кл. В. Яворська своїм сопрановим сольом „Садок вишневий". Голос у неї вправді ще молодий, але незвичайно ніжний та симпатичний. Рівнож і тенорове сольо у виконанні уч. 5-ої кл. Горасимовича було опрацьоване солідно. Гарний його голосовий матеріял, подібно як і Яворської, подає найкращі сподівання на майбутнє. Чи не найгарнішою точкою був виступ молодого скрипака, уч. 7ої кл. Ковальського. Його вже досить висока техніка та вміле фразування й уміння дають гарні надії на будуче. Фортепяновий дострій спочивав у руках учениць 7-ої кл. Миколаєвичівної та Патрилівної. Загально концерт пройшов під знаком повного успіху.

Очевидець.

РІВНЕ. *(Шевченківське свято).* В понеділок, 22. квітня, рівенське громадянство впорядило в неділю, в Шевченківське свято. Напередодні, після скінчення літурґії настоятель о. Рогальський разом з двома священиками соборній церкві після скінчення літурґії настособору та діяконом відправив урочисту панахиду по Шевченкові. Співав хор Літературно-Мистецького Т-ва під управою п. Кальмуцького, керманича української приватної 3-кл. школи. Відправа була українською мовою. Програма поневідкового свята розпочалася традиційним відспіванням „Заповіту". По „Заповіті" був реферат на тему „Українська національно-політична ідея і Шевченко". Далі хор Літературно-Мистецького Т-ва під кермою тогож п. Кальмуцького виконав

„Вітер в гаї", „Прощай світе", „Думи мої", „Сонце заходить", „Ясне сонце в небі сяє" — композиції Лисенка, Воробкевича та Роздольського. Інсценізація п. Зінченком „Русалки" Шевченка і „Тарасової могили"" Кобця дуже вдалася. Деклямації п. М. Орла („Не на шовкових пелюшках" Комарової та „Чернець" Шевченка), а також деклямація п. Д. Ковпаненка „Сон" („Гори мої високії") Шевченка — були досконалі. Закінчено святочний вечір апотеозою: на сцені, серед дуже милої декорації, на педесталі — постать України (п. Орлова) в роскішнім дорогім українськім шляхетськім убранні з національним широким прапором у правій руці і в білім вінку з квіток; над нею унизаний електричними лямпками золотаво-жовтого коліру горить-сяє український герб; сцена тоне в зеленкувато-білім світлі; на переднім пляні той-же хор бадьоро, захоплююче виконує „Ще не вмерла Україна". В усім: і в декораціях, виконаних п. Зінченком, і в уложенні програми й у виконанні її, ба навіть у такій деталі, як друковані програмки, відбився добрий смак впорядчиків. Одно лише було по старому. Зневаживши гопацько-самогонну „традицію", впорядчики не змогли побороти ще одної, в такій-же мірі „славної" традиції: замісць в 9-ій годині, як повідомляли афіші, розпочато програму в год. 10 і пів. Цей мінус неґативно відбився на загальнім настрою публики, а мабуть і виконавців програми. Поминаючи це, свято пройшло дуже гарно у всякому відношенні. Впорядчикам велика подяка. Окрема подяка хорові й дириґентові! — *Присутній.*

Зі спортового життя.

Біг навпростець Сокола-Батька.

Спортова Секція Сокола-Батька уладжує в неділю 19. травня 1929 р. в год. 11 рано на площі „С-Б." біг навпростець на 3 км. В бігу беруть участь усі сокільські товариства Львова і передмість, а також запрошуються всі спортові товариства до участи вбігу. Для пояснення мусимо подати, що наші спортовці мильно розуміють характер бігу навпростець. Усі біги навпростець є обчислені на масову участь змагунів і не грає тут головної ролі якість, але скількість змагунів і їх охота вправляти спорт. Зголошення до бігу приймаються в канцелярії „С-Б.", Руська 20, що-дня від год. 10—2 та на старті. Збірка змагунів: год. 1/2 11 на площі „С-Б." в ціли лікарського перегляду. — **Спортова Секція „С-Батька".**

Жертви на оселю робітників пера.

ВИКАЗ ч. 14.

На заклик „Т-ва письменників і журналістів ім. Ів. Франка" зложили дальше на оселю українських робітників пера: 229) д-р Кость Левицький, Львів — 20 зол., 230) Степан Левинський, Париж — 100 фр. фр. (і кличе своїх париських приятелів), 231) Василь Чередарчук, Коломия — 10 зол., 232) Василь Барвінський, Львів — 10 зол., 233) Остап Гамерський, Сокаль — 10 зол., 234) Микола Скрипка, Львів — 10 зол., 235) В. Кисілевський, Львів — 2 зол., 236) Л. Огоновський, Львів — 1 зол., 237) Кміцикевич, Львів — 2 зол., 238) Т. Яросевичівна, Львів — 2 зол., 239) Я. Чорний, Львів — 2 зол., 240) Із. Громницький, Львів — 5 зол., 241) інж. Барвінський, Львів — 2 зол., 242) проф. Бачинський, Львів — 2 зол., 243) о. Ів. Туркевич, Львів — 2 зол., 244) Стефанія Пашкевич, Львів — 5 зол., 245) Ольга Медвідь, Львів — 5 зол., 246) адв. д-р Голубовський, Львів — 10 зол., 247) о. д-р Г. Костельник, Львів — 5 зол., 248) о. Вол. Садовський, Львів — 3 зол., 249) книг. Громницький, Львів — 3 зол., 250) д-р Олекс. Барвінський — 20 зол., 251) д-р Т. Бурачинський, Львів — 10 зол., 252) Волод. Медвецький, Львів — 5 зол., 253) Юл. Цісик, Львів — 3 зол., 254) Сопотницький, Львів — 1 зол., 255) А. Іванович, Львів — 5 зол., 256) Ольга Дучимінська, Тяпче — 5 зол. (і кличе всіх своїх приятелів), 257) Принагідна збірка на святі Українських Купців — 70 зол., 258) Орест Радловський, Львів — 10 зол., 259) Ярослав Левицький, Винники — 20 зол.

Жертви проситься пересилати і складати в Земельнім Банку, Львів, Словацького 14, або в Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10, II. пов.

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Стефан Матвієйко, син о. Василя і Стефанії з Юриків, пароха Гуминск, упокоївся в Бозі дня 12.V. 1929 р. в 19 весні життя. В. И. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця 17-го, г. 7·30 веч. „Несподіванка" (50% знижки).

Субота 18-го, г. 3·00 попол. „Твардовскі на Кшеньонках".

Субота 18-го, г. 7·30 веч. „Кармен".

Малий Театр:

Пятниця 17-го театр замкнений.

Субота 18-го, г. 7·30 веч. Кохання без сотика" штука Кеджинського (премієра).

Кіна.

„Апольо": „Кандидатки на розвід" і „13-ий присяжний".

„Кольосеум": „Таємний китаєць".

„Лев": „Острів насолод" (Містенґет і К. Франс).

Марусенька": „Дитина вулиці".

„Оаза": „Непотрібна людина" (з Янінгсом).

„Палас": „Драма в підземній залізниці" і „Гарі та сонні примари".

„Пан": „Янгол вулиці".

„Пасаж": „Цар джунглів".

„Фатаморґана": „Арлекінада життя" Янінгс).

„Химера": „Горіючий корабель".

Програма радіо.

Субота 18-го.

Льондон (358). 19·30 Орхестра. 22·35 Музика до танців.

Париж (1744) 21·15 Концерт. 22·00 Музика до танців.

Кенігсвустергавзен (1648,3). 21·00 Фортепіановий концерт. 21·30 Скрипковий концерт.

Лянгенберг (462,2). 20·00 Веселий вечір.

Відень (519,9). 18·30 Пісні Вольфа-Феррарі.

Мілянo (504,2). 19·00 Джезбенд. 20·30 „Льодолєта", опера Масканія.

Рим (455,9). 17·30 Концерт італ. музики.

Братислава (277,8). 19.30 Опера з Праги.

Ленінград (1000). 14·30 Сучасна музика.

Москва (1442,3). 19·00 Концерт або опера.

Харків (1680). 16·30 Концерт. 18·30 Музично-літерат. вечір.

Український жіночий спортовий клюб „Стріла" подає до відома своїм членам, що вправи легкої атлетики і руханкових ігор буде проводити п. Марія Охримович. Перші вправи відбудуться в суботу 18. травня п. р. о 17-ій год. на площі Сокола Батька. Вписи в члени прийматися буде тогож дня на площі. О. Шепарович містоголова, Ірина Макарушка секретар. 2038 1—1

Ізд матуристів акад. гімназії у Львові з 1909 року назначений на 20. травня ц. р. відкладається ізза Загального Зізду „Рідної Школи" як рівнож малого числа зголошених учасників. Про речинець Зізду подасться в часописях. Просимо подавати свої адреси на руки Данила Вахнянина, Львів, Ринок 10. „Рідна Школа". Д-р Степан Біляк, Данило Вахнянин, Михайло Климкевич. Михайло Струтинський, Володимир Целевич. 2043 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Міщанське Братство" у Львові уряджує традиційне свячене дня 19.V. п. р. год. 11·30, в домівці „Пласту" у Львові вул. Бляхарська ч. 11, I. пов. на котре запрошує своїх членів і гостей запрошення. — Виділ М. Бр. 2042 1—2

Ч. 56/Пр. 29 у Львові, дня 16. травня 1929 року.

Оголошення Ліцитації.

КАСА ХОРИХ м. Львова оголошує офертову ліцитацію на виконання електричної інсталяції і моторів, внутрішних телефонів і громозводів на будові Санаторії при вул. Курковій у Львові.

Поміри і услівя цих інсталяцій можна підняти і плани переглянути в Дирекції Каси Хорих м. Львова вул. Браєрівська 8 від год. 11—12. Термін складання оферт разом з пятипроцентовим вадіюм призначується на день 25. травня о год. 12-ій.

Управа Каси Хорих м. Львова застерігає собі вибір оферт після власного признання, згладно поділ робіт після будинків, або груп робіт.

Управа Каса Хорих м. Львова.
2044 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.